

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj:</p> <p>Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közmevelő- dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvára a várhoz küldendők.</p>
---	--	---

Mindentudás és Nemtudás.

Beszélgetés a nagy világrendről.

Irtja: **Rauányi József.**

(Folyt.)

M. A tudományos materializmus és az élet materialismusa annyira távol állanak egymástól, mint ég és föld, és csak roszakarat vagy korlátoltság tévesztheti össze a kettőt. Az előbbinek, minthogy theologiai vagy egyházi természettudomány nem létezik, semmi köze a vallással. A theologusok hittételeikkel bátran maradhatnak maguknak, a természetvizsgálók nemkülönbön az ő tudásukkal; mindketten elvált pályákban haladnak. Sőt a kinek úgy tetszik, egy előkelő természetbúvár tanácsához képest, szerezhethet magának két különböző — amolyan kettős-könyvvitel-féle lelkiismeretet is, t. i. egy természettudományit meg egy vallásit.

Bármennyire siralmasan nyöszörögnek a metaphysikusok a mindig fenyegetőbben elharapódzó *physiologiai* materializmus ellen, mind nem használ semmit, mert a természetbúvár a physikai, chemiai és mechanikai erőkön kívül másokat nem ismer a természetben; a mi ezeken túl van, előtte érzékfölötti, és az érzékfölöttiséget az emberi szellem tévelygésének tekinti. Ez így van; az exact természetbúvárlat segélyével az ideális bölceleti rendszerek magukat túlélték. Minélfogva a szabadgondolkodók a bölcsészek „Absolut“-ját, kihez Virchow szerint, az út amugy is reménytelen, ma már nem keresik, megelégedvén a tapasztalati búvárlattal, melynek egyedüli célja: *az igazság megtalálása*, legyen az akár megnyugtató, akár vigasztalás nélkül való. Láthatod ezekből, hogy a szabad gondolat szóvivői a positiv vallások orthodoxiájával vagy progressiv theologiájával mit sem törődnek, s minthogy kibontott zászlójukon e szavak: „szabadság, műveltség, jólét mindenki számára“ lengenek, az általad említett communista-czimborákat épenséggel megvetik.

N. Dehogyan nem törődnek! Ugyan hát miért mondá

Louis Blanc? „A kinyilatkoztatott religio a támadások *egyedüli célja* mindenütt.“

Sőt igen nagyon törődnek. Az *Omarok* egész legiója összeesküdött annak megsemmisítésére; hanem e törekvés sehogy sem akar sikerülni. 1886. július 14-én, a Bastille lerombolásának évfordulóján, s egyszersmind a *Diderot*-szobor leleplezésénél tévé meg e felől őszinte vallomását *Büchner* tanár, ki ott a német szabadgondolkodók nevében szónokolt. „Egy egész század mult el, ugymond, mely a tudományokra nézve a legtermékenyebb volt, és *az igazság nem tudott diadalra vergődni. Csak aránylag kis tömeg követi* egy Diderot, egy Voltaire, egy Maslier, egy Holbach, egy Helvetius, egy Payne, egy Feuerbach, egy Strausz, egy Darwin, egy Häckel és a tudományok meg a *szabadgondolkodás* oly sok más kiváló bajnokának nyomdokait.“ — Lám, csupán a materialista jogosult a „szabadgondolkodó“ dicső jelzőjére, míg a többi emberi teremtményt „a babona és tudatlanság uralja.“

A kettős-könyvvittel (a németek: „Doppelte-Buchführung“-jával) tett hasonlítás, valóban nagyon sántit; léha elménczkeedés csupán. Két különböző lelkiismeret képzelenség, non sens. Leleplezés morális alap nélkül nem létezik, az anyagban pedig nem található fel ezen alap. Beismeré ezt *Vogt* is ezen szavaival: „A természettörvények nyers, hajthatlan hatalmak, melyek *sem moralt*, sem jóindulatot nem ismernek.“ A materialisták ekként, saját beismerésük szerint, maguk számára lelkiismeretet nem követelhetvén, marad csupán egy, t. i. a vallásban gyökeröző lelkiismeret.

A dolog ilyen állásánál igen természetes, hogy a communista-czimborák az atheistákat oly nagy lelkesedéssel követik; ép oly természetes azonban a jó lelkiismerettel bíró emberek őszinte öröme is a felett, hogy az atheisták proselytismusa a *műveltebb osztályok közt*, *Büchner* nyílt bevallása szerint, egy század lefolyása alatt, mely pedig „a tudományokra nézve a legtermékenyebb volt,“ oly cse-

kély eredményre vezetett. Nem kézzelfogható bizonyíték a hatalmára appellálhatunk, úgy a földtömeg első keletkezése, valamint a szerves lények származása is." Másszor pedig így: „A világ önmagát kormányozza örökös törvények szerint.“

De lássuk már azt az igazságot is, melyet az exact természetbuvárlat egyedüli célja gyanánt, oly szomorú resignációval körvonalozál.

Ugy rémlik előttem, mintha e pontra teljesen ráillenek azon példabeszéd, mely szerint az emberek arról szeretnek beszélni legtöbbet, a miről legkevesebbet tudnak. Az atheismus igazsága, tudjuk, az istentagadás. Minő eszmézavar uralkodik e téren! Büchner említett beszédében azt mondá: „Igaz, hogy az igazságnak keresése és feltalálása nem könnyű dolog; de ellentállása sarkaljon bennünket; kövessük és a gyenge emberi szellem, mely mindig mögötte marad, érje be azszal, ha a lehetőségig megközelítette. Ime itt az igazságnak csak lehető megközelítéséről beszél, és „Kraft und Stoff“ című hírhedt könyvében még is százszor bizonyítja azt az igazságot: hogy nincs Isten! Ugyan miként lehet az, hogy mint ő mondá, a százkaru tudomány a maga szárnyain óriási módon haladt előre Diderot óta mostanig, és az igazság még sem tudott diadalra vergődni, csak aránylag kis tömeg követi őt és társait?

Ez egyszerűen onnan van, hogy a szabadgondolkodók nagy eszmézavarban sinyleneek. Szolgálók egy pár példával:

Dr. Zimmermann „Die Wunder der Unterwelt“ című művében így okoskodik: „Fontos kérdés: honnan jönnek ezen állatok, miként jöttek létre? Azon föltevés, hogy valósággal Isten teremtette, nemcsak igen kevés kielégítő, hanem méltatlan is. A nagy világszellem, ki naprendszereket és tejutakat teremtett, cserépedényekkel (Töpfergeschirr) semmiképp sem bajlódhatik.“ Más helyen „a világrend nagyszerű tervezetéről“ (Plan) szólva, ezeket mondja: „A világegyetemet örökös, változhatlan törvények alkotják, rendezik és kormányozzák.“ Ismét más helyen: „De mi emberek azon sajátsággal birunk, hogy azt a mit fel nem foghatunk, lehetetlennek tartjuk“. . . . Menjen el rajta a ki tud. . . . Elég az hozzá, benne van, hogy a világszellem naprendszereket és tejutakat teremtett; de Büchner azért phaenomenalis észjárásával fenhanganon kürtöli: „A világ nem teremtethetett, a világ nem kormányoztatik.“ Benne van, hogy az emberek a mit fel nem foghatnak, azt lehetetlennek tartják; és Büchner sziveskedik ezt megerősíteni, mondván: „Ész és érzéki ismeretet szegre kell akasztani, hogy a lélek hallhatatlanságának lehetőségét fel lehessen fogni.“

Cotta egy ízben így nyilatkozik: „Megoldatlan talány marad, melynél egyedül egy teremtő kifürkészhetlen

„Geschichte der Schöpfung“ című művében egy helyen így nyilatkozik: „Ha tehát csodákban és megfoghatlanságokban menedéket keresni nem akarunk, úgy az első szerves teremtmények származását az anyag szabad nemző erejének kell tulajdonítani, és az érveket arra nézve: miért nem működik ezen nemző-erő ma is tovább? általános természeti törvényekből levezetni.“ Más helyen ellenben a nem-tudás következő őszinte vallomását teszi: „Légy hát a mint lenned kell, első napja az életnek; nincsen szemünk téged fölismerni, nincs érzékünk téged felfogni, s azért tollunk sincs, téged mivoltod szerint leírni.“

Ismét más helyen határozottan ugyan, de csipősen, mint keresztényt mutatja be magát, mondván: „Az ígért, mely szerint a kereszténység világvallás leend, beteljesül, mihelyt az a hierarchia és a babona békítől fel szabadul“

Lehetne ilyetén idézeteimet hosszra nyujtanom, de elegendő lesz az atheistikus eszmézavar teljes kitüntetésére még csak Büchner következő érvelésére hivatkoznom: „A hypothesis soha sem szolgálhat valamely tudományos rendszer alapjául. Ki a hypothesis szereti, elégedjék meg vele.“ No ezt ugyan eltalálta, maga alatt vágja le a fát vele. Hiszen a tudomány leglényegesebb kérdései, kiváltképen pedig azok, melyekre ő istentagadását fekteti, merő hypothesiseken alapulnak. — „Mi okoskodunk akaratunk szerint,“ mondja Fichte. Maga a Kant-Laplace-féle rendszer, miből minden kiindul, tiszta hypothesis. Miért akarja hát „szabadgondolkodó“ társaival vállvetve, áltudománya számára a győzelmet erőszakolni?

Haladjon a tudományos nyomozás bár mily messze előre, elvégre még is eljut egy természeti határhoz, melyet végtelenül szűk ismeretköre átlépni nem enged, de a mely mögött megmérhetlen tér nyílik az egyedül megnyugtató hit számára, melynek szózatát az emberi kebelben soha elhallgattatni nem lehet. — Szépen mondja Gladstone: Az ima ép úgy erősíti a lelket, mint a fátágás testemet. Felemlitem még dr. Fraas valóban bölcs mondatát: „A testek teremtését föltételezni kell, és azoknak absolut kezdetét a meddő speculatio terére utasítani mert itt egyáltalán megszűnik minden emberi gondolkodás.“

A tudományos igazság persze egészen más, az csak tényekkel számol, melyeket mindenki láthat és megfoghat. Kétségbevonhatlan igazság például a Földnek tengelye körüli forgása, valamint évi körfutása a Nap körül; de az erő, mely e mozgást nála ép úgy, mint a többi égitesteknél eszközli, valamint a többi természeti tüneményeknek:

fény, hő, villamosság, delejesség, melyek szintén erőnek nevezetnek, *mineműsége!* egészen megfoghatatlan. Így van ez számos esetben. Az *okozat* előttünk áll, mint tagadhatlan tény, hanem az *ok?* Ennek megfajtsát nagy pathos-szal a jövő korra bizzuk. Lépten-nyomon nem-tudásra bukkanunk, miből aztán az atheismus bölcs polával ámitásra szolgáló fegyvereket kovácsol . . . Valójában sajnálatra méltó, ki hálójába kerül; mert mindig kételkedni és soha meg nem nyugodni szerencsétlenség.

(Folyt. köv.)

Dr Steiner Fülöp praelátus ur alelnöki előadása

a Szent-István-Társulat márcz. 23-iki közgyűlésén.

Főmagasságu bibornok herczeg-primás, fővédnök ur!
Nagyméltóságu védnöki kar!
Mélyen tisztelt nagygyűlés!

A Szent-István-Társulat hálátelt szívvel Istenünk iránt, a hiven teljesített kötelesség örömrésztével tekinthet vissza mult évi működésére.

Mig a társulati igazgató, titkár, pénztárnok leend hivata működésünk részleteit a m. t. nagygyűlés elé terjeszteni, nekem a kitüntető feladat jut osztályrészülr társulati életünk főmozzanatait vázolni a m. t. nagygyűlés előtt.

M. t. nagygyűlés! Midőn a mult évben a milliók szívét lelkesült örömmel töltte be Krisztus földi helytartója ötvenéves áldozárságának ünnepélye, mely a szegény halász sirja felett oly meghatón folyt le, társulatunk sz. István honalapító királyunk rendíthetlen hitével, törhetlen hűségével az apostoli szentszék iránt sietett gyermeki hódolatával leghőbb üdvkivánatait sz. Péter utódjának lábához tenni. (Helyeslés.) Nem ismétlem gyermeki hódolatunk, fényes fogadtatásunk részleteit ő szentsége atyai színe előtt. Kimerítő jelentést tevék minderről választmányunk egyik gyűlésén s ismertette lőn e jelentésem nem csak társulati folyóiratunkban, hanem a napisajtó útján is. Csak felemlíteni o hajtom ama fényes fogadtatást, hogy ujra lelkesülve az örömtől ismétlem, hogy e nap volt társulatunknak fennállása óta legszebb, legemlékezetesebb napja. De azért is említem fel e fényes fogadtatást, hogy a m. t. nagygyűlés színe előtt tolmácsoljam leghálásb köszönetünket ő eminenciájára, a főmagasságu bibornok-herczeg-primás társulati fővédnök ur nagy kegyességeért, amely ama dicső napot szerzé nekünk. (Éljenzés.) Tüzetesen csak arról o hajtok ma szólni: mit hoztunk mi, ő szentsége ünnepélye alkalmával Rómából?

Elhoztuk fokozott mérvben, a mély, a gyöngéd, az odaadó, a szent szeretetet, az egyház s annak feje iránt. (Tetszés.) Még mélyebben vésztük szívünkbe mit jelent e szó: Szeretni az egyházat. Élni az ő életét, szívvel, lélekkel kísérni az ő viszontagságait; imádkozni, sirni, küzdeni vele, részt venni megpróbáltatásaiban, örömeiben, fájdalmaiban, reményeiben. Haza hoztuk fokozott mérvben a katolikus öntudat buzgalmát, kath. jogaink szentségének tisztelét, a jellemzilárdságot, az áldozatkészséget. Haza

hoztuk fokozott mérvben a rendíthetlen elhatározást, hogy hitben, szeretetben egyesítsük erőnket s lelkesült hévvel szenteljük egyházunk s fejének szolgálatára. (Lelkes éljenzés.)

Nem csak a társulatnak minden tagja örömmel kiálthat fel a nemzetek apostolával: „Mentem, hogy Pétert lássam,“ de hozzá is teszi szíve mélyéből: „és nála maradtam!“¹⁾ Igen, nála marad társulatunk minden tagja, szíve utolsó dobbanásaig. (Éljenzés.)

A második kiváló mozzanata társulati életünknek, a Szt.-István-Társulat tudományos és irodalmi osztályának megalakulása.

Hála Istennek, az osztály megalakult. Mult évi június 2-án tartá alakulási gyűlését, s a társulati alelnöknek jutott a kitüntető feladat, hangoztatni irányát, elveit. Október 27-én elkészíté ügyrendjét, melyet a társulati választmány örömmel fogadott. Nov. 19-én az Árpádház egyik nemes sarjának, sz. István egyik dicső unokájának ünnepén, sz. Erzsébet napján, előestéjén amaz emlékezetes napnak, midőn a Regnum Marianum indult sz. Péter sirjához tolmácsolni törhetlen hűségét s gyermeki hódolatát Krisztus földi helytartója előtt, tartá osztályunk első nyilvános felolvasását, s f. évi jan. 31-én megtartván ügyrendje értelmében a téli gyűlést, ujra osztályunk két jelese kitüntette azt felolvasással.

M. t. nagygyűlés! A Szt.-István-Társulat tud. és irod. osztályának, nagy, dicső a feladata. Nehéz idöket élünk, nagyok a veszélyek, nem szükséges azokat bővebben jellemezni.

Mennyi félreértéssel, mennyi előítélettel, s nem egyszer mennyi támadással találkozunk!

Ki kell tehát göngyölnökre e helyzettel szemben teljesen a zászlót, (éljenzés) melylyel honalkotó első szent királyunk bejárta e drága honnak téreit s megnyerte az egyháznak, Krisztusnak a lelkeket.

Mi sincs annyira szent ügyünknek érdekében, mi sem nyujt fényesebb igazolást neki, mint szent hitünk tanainak teljes, leplezetlen feltárása. Még szívünkben hangzanak ő eminenciájának, ha hiven idézem, ez arany szavai: Csonkított igazság, félig hirdetett igazság, mezbe burkolt igazság dermedésben hagy mindenkit, nem ment meg senkit és semmit. (Ugy van!) Feledve a századok távolát, az első keresztény századok nagy apologetáinak nyelvezetéhez, módszeréhez kell visszanyulnunk s egyik kiváló bajnoktársukkal, nyíltan leírni, nyíltan vizsgálni, miben áll tulajdonkép a kereszténynek ügye.“²⁾

Szünjék meg a tarthatatlan állapot, melynek tömör jellemzése: harc a név ellen.³⁾

Szent ügyünk, dicső multunk nevében kell követelnünk: A mi mindenkinek joga, azt követeljük, ne ítéltesünk el név miatt, hanem büntény miatt.⁴⁾

Értsen meg bennünket a század. „Ellenségek vagyunk — ismételjük neki — de nem az emberi nemnek, hanem a tévelyek ellenségei. (Ugy van!) Ha még ellenségeinket is tartozunk szeretni, marad-e, a kit gyűlöljünk?“⁵⁾

1) Galat 1, 13.

2) Palam describere et coram examinare, quid sit liquido in causa Christianorum. Tert. Apol. 3) Quia nominis praelium est. Tert. i. h. 4) Quod commune ius est omnium, nos postulamus, ut iudicemur non propter nomen sed propter crimen. Athenag. Leg. pro Christ. 5) Hostes sumus plane, non generis humani, sed erroris. Si inimicos iubemus diligere, quem habebimus odisse? Tert. Apol.

Ha küzdenünk kell, küzdelmünk célja megmenteni ellenfeinket. S ha irtóháborút folytatunk ama tudomány ellen, amely Krisztus szent tanát, szent alkotásait támadja meg; ha irtóháborút folytatunk azon irodalom ellen, melynek pokoli célja népszerűsíteni a keresztényellenes tanokat, népszerűsíteni a vallástalanságot, népszerűsíteni az erkölcstelenséget; ha küzdünk kérelhetlenül az irodalmi szörnyek ellen, kiknek bátran lobbantjuk szemökre: Ti töltitek meg a börtönöket, ti folyton a bányákat. De Vestris aestuat carcer, de Vestris semper metalla suspirant¹⁾ — ugy e küzdelem nem csak a mi ügyünk! a közéletesség ellen minden ember katoná — in publicos hostes omnis homo miles est.²⁾ Küzdelmünkért a társadalom hátlájára tartunk igényt. (Éljenzés.) De még a borzasztó irány szóvivőivel szemben is szívünkbe vessük Hippo nagy, szent püspökének arany szavát: Intem szereteteket, gyakoroljátok irányukban a keresztény katolikus szelidséget — exhortor Charitatem Vestram, ut exhibeatis illis Christianam et Catholicam mansuetudinem.

Meg kell értetnünk századunkkal, ne feltse tőlünk igaz, nemes vívmányait. A századok halhatatlan királyának földi helytartójától tanuljuk becsülni mindazt, ami e században nemes, dicső, s tündöklő példáján buzdulunk fel, hogy századunknak, égi védnökünk pártfogása alatt nyujtsuk Krisztus áldásait. (Helyeslés.)

Értessük meg magunkat e századdal, mi a békét akarjuk, de nem a léha, a hazug békét, hanem azt, amely az igazsággal párosult. (Ugy van!) „A békét s az igazságot szeressétek“³⁾ — mondja mindenható Istenünk. Nem, mi nem támadjuk meg e századot, de elég bátrak vagyunk neki feltárni az igazságot, mert reménylünk megmentésében; mi szeretjük e századot, mert a legyőzhetlen elhatározás él sziveinkben, hogy üdvének szenteljük minden erőinket, minden ellenséges támadások daczára. Bátorság és szeretet a jelszavunk. Itt is a nagy Ágostonnal tartunk: a félelmet a szolgáló kérdezte, a szeretetet az Ur, — timor interrogatus est ab ancilla, charitas a Domino.⁴⁾ Gyógyítani a bajokat, felemelni a lankadókat, távoltartani a veszeléket, ez tisztünk és dicsőségünk, s e nemes törekvésünkben előttünk áll szent édes anyánk, az egyház, nagy küzdelmei között, fényövezte homlokán a dicsteljes, tiszteltreméltó sebhelyekkel, a győzelem dicsugárával. Amit teszünk egyházunkért, drága honunk érdekében teszszük, ki rosszalhatná felszólalásunkat? Ki ne rosszalná tétlenségünket?

Értessük meg magunkat e századdal. Szabadság, haladás, civilizáció az ő jelszava. E három szó az egyház szava: csak hogy nem egyszer az anarchia gyilkoló jelszavává lön eltorzítva. Vissza kell adni e szavaknak igazi értelmüket. (Ugy van.)

E szavak megtartandják keresztény értelmüket minden ellenerőlködés daczára, s amely napon azt elveszítik, elvesz minden nemes szabadság, minden valódi civilizáció. (Igaz. Ugy van!)

A legnemesb önérettel kiáltunk a merénylők felé, akik e három szót keresztény értelmétől megfosztották: Ti azt hiszitek, hogy pirulunk e szavak hallátára, mert

nem akarjuk elfogadni töletek, a ti nyelveteken? Nem. A kath. egyház dicsősége, hogy mindig magasan tartá az igazi haladás zászlaját, s bátran lobogtatta a régi s új barbárok előtt. (Tetszés.) Szabadságnak nevezé magát s az is vala, midőn eltörölte a rabszolgaságot, felemelte a nőt, a gyermeket, az aggot, a szegényt s mindazt, amit évezredek zarnoksága a föld porába tiport; midőn megvédte a népeket a hatalmasok zsarnoksága ellen, s a fejedelmeket a népek anarchiája ellen. Az európai civilizációt pedig szülé. (Helyeslés.)

Kutassátok át a pápák encyclikáit, kezdve az elsőtől, amely talán a mamertini börtönben iratott, egész XIII. LEO encyclikái-ig, s látni fogjátok, hogy a legnemesb nyelven, felemelt fővel, veszik igénybe a dicsőséget, hogy az egyház, a pápaság, mindenkor az igazi, a legnemesb kultúra, a keresztény civilizáció élén állt, s folyton harcolt az emberiség érdekében egy kultúra ellen, amely csillogó mezben a pogányság undokságait hozza vissza. A haladás, a szababság, a civilizáció nagy törvényeit s eszközeit az egyház örzi; az Üdvözítő tevő le arája kebelébe e három szó legmagasztosabb, legtisztább, legtartalmasabb eszméit, a legnemesb értelemben ez intellemmel: Legyetek ti tökéletesek mint a ti mennyei Atyátok is tökéletesek.¹⁾ Az egyház a haladás törvényét nemcsak elfogadja, — még többet tesz, — hirdeti, szentesíti szabályait.

S azért mireánk nem illik a nem egyszer felhangzó jelző: retrográd. (Élénk tetszés. Éljenzés.)

Retrográd! Urunk, Mesterünk elveti e szót. „Nemo aspiciens retro aptus est regno Dei.“ (Hosszantartó éljenzés és taps.)

„Senki, aki hátra néz, nem alkalmas az Isten orszá gára.“²⁾ Aki Krisztus táborában akar méltóan helyet foglalni, annak az elhatározottak, a bátrak sorában kell állnia, akik soha sem tekintenek vissza, mindig előre, állandó fokozott erélylyel. Mi tehát minden erőnkől visszautasítjuk a csufos retrográd nevet. (Éljenzés.)

A retrográdokat azok táborában kell keresnünk, akik az emberiséget fogva akarják tartani minden erővel a természetes ész szük korlátai között, s nagyhangzú hazug szólamokkal vissza akarják tartani röptétől, a sokkal magasabb, sokkal ragyogóbb régiók felé, ahova csak a hit szárnyain hatolhatunk. (Tetszés.)

A retrográdokat azok táborában találjuk, akik a tehetnék, eltörölnék egy tollvonással a kath. egyház, a keresztény kinyilatkoztatás, a keresztény civilizáció tizenkilencz századát; s akinek szemében Julián az aposztata, Celsus, Voltaire nagy emberek, mert istentelen merénnyel elzárni törekedtek az utat az evangelium győzedelmes haladása elől. (Élénk helyeslés.)

Félre tehát e váddal! Nem, mi nem vagyunk retrográdok; mi az új idők emberei vagyunk, telve tisztelettel a modern társadalom minden igazi, nemes vívmánya iránt; de az ősi hit, az ősi erkölcs, az ősi jogtisztélet, az ősi becsület szolgálatában. (Lelkes éljenzés.)

Csak egyben vagyunk retrográdok, s akarunk retrográdok lenni mindenkoron. Mi ezer évvel megyünk vissza, s keressük sz. István honalkotó királyunk nyomdokait, s hűségesen járdalunk azokon. (Éljenzés.)

1) Tert. i. h. 2) Tert. i. h. 3) Zach. S. 19. 4) Serm. 358. 5) Serm. 297

1) Mát. 5. 48. 2) Luk. 9. 6.

M. t. nagygyűlés! E jelzett irányban fog haladni a Szent-István-Társulatnak Tudományos és Irodalmi Osztálya, (Lelkes éljenzés) szt. István rendithetlen hitével, lángoló honszeretetével.

S ha e legnemesb törekvésében tán ellenszenv vagy támadással találkozok, tudni fogja: „már kezdetében gvü-löltté lön az igazság, midőn ellenségesnek tünt“ — cum odio sui coepit veritas, simul atque apparuit inimica; *) s lankadatlan buzgalommal folytatja dicső munkálatát. (Tetszés.)

S ha ez áldásteli munkásságában ultra montes tekint szemünk, irány s világosságot keresve, ott nemcsak leg-főbb tanítónkat s főpásztorunkat, hanem egyszersmind a magyar haza ezeréves atyai jóakaróját, legnagyobb jótévő-jét találja tekintetünk. (Éljenzés.)

S ha — kimondjam? — ha tán egy szivtelen mérny, szt. István hitének, szt. István honának, szt. István népének érdekében kifejtett, a mily szent, épp oly hazafias munkásságunk miatt, megtagadná tőlünk a hazafiság szent nevét s érzetét, a legnemesb önérzettel kiáltunk fel az apostoli szentszék egyik dicső bajnokával: **) a katolikus világ, — s tegyük hozzá: nagy őseink dicsőült szellemei közfelkiáltással adják azt nekünk vissza. (Zajos éljenzés.)

M. t. nagygyűlés! Igaz, Osztályunk még a kezdet nehézségeivel küzd, s tán találkozott is félénk, vagy aggó-dó kebel, amely kétkedve néz az osztály jövője elé; s tán törekvéseink felett már, halkan bár, de mégis elleb-bent egy-egy ajakról a szó: utopia. Nem, mi nem csüg-gedünk. Mely nagy, keresztény aspirációhoz nem fűzte, vajmi sokszor kislelkűség, nem egyszer rosszakarat e szót: utopia? Csak egyet említek.

Utopiának nézte korunk ama nyolcz bátor ifju nemes tervét, melyet 1834-ben lelkes fiatal vezérük ***) lakásán létesítettek; a magasztos tervet: a keresztény Charitas tevékeny buzgalomában sorakoztatni hitsorsosait, hogy betöltsék az örvényt, amely tátong a gazdag s a szegény között.

Nagyszerű termékeny utopia; amely hasonlóan az evangéliumi mustármaghoz, terebélyes fává lön, s sz. Vince-egylet név alatt ép oly ismeretes és áldásteli Budapestben, mint Sidneyben, New-Yorkban, Londonban, s melynek terjesztését honunk bíboros első főpapja, sz. Vince lánglelkével ajánlja papjainak legujabb, a pogány humanizmus s a keresztény Charitas czimü, nagyszabású főpásztori körlevelében. (Éljenzés.)

Nem, mi nem csüggedünk. Megvan bennünk a jó szándék, a lelkesült törekvés; a többi az Istené; s mi bizunk Istenünkben, birjuk áldásának zálogát szentséges atyánk áldásában.

Nem, mi nem csüggedünk. Sz. István rendithetlen hitével, lángoló honszeretetével szívében, hangoztatja az Osztály jelszavát: egyházunkért és hazánkért, s fáradhatlan buzgalommal szentelendi minden erejét katolikus hitünk emelésének, drága honunk felvirágoztatásának, a nemes magyar szellem becsületének s méltóságának. (Hoszszan tartó éljenzés. Több főpap, mágnás és író kezet szorítva gratulál a társulat fenkölt lelkü alelnökének.)

TÁRCSA.

Néhány vonás a festészet életéből.

A sinai hegyen kinyilatkoztatott isteni törvények másodika „faragott képet magadnak ne csinálj, hogy azt imádjad“ a szavak világosan hatalmas értelmén kivül még egy más nagyjelentőségü eszmének is képviselője. Ezen szavakhoz ugyanis emberi magyarázattal helyesen lehetne hozzákapcsolni: igaz ugyan, hogy a hit után a szegény földteke borulatára kedves varázsfényt a művészet csillaga terjeszt, de mert a művészetre az isteni eszme titokzatos derűjét hinteni lelketek nem elég világos s a durva kőbe öntött alakban az Istent magatok közé kívánátok, azért elégedetek meg azon világegyetemi remekkel, melyet az én kezem alkotott s faragott képet magatoknak ne csináljatok. Vagyis nem jött még el azon idő, midőn az isteni eszmék művészete is szenytól nem félve kezdheti meg az emberek közt nagyjelentőségü köitját.

S melyik e művészet? Ha az ó-kor pogányságának szempontjából tekintjük, mely Phidias Praxiteles vésője által vélte Zeus örök nagyságát és szépségét megörökíteni: ugy azt kellene mondanunk a szobrászat. S valóban, ha tekintetbe vesszük azon szükségérzetet, mely a pogányságnál, — szegénységét érezvén, — I tható isteneket keresett, ez igaznak látszik, mert a domborművészet sokkal nagyobb előnyt ad az alak hatalmas nyilatkozatának mint pl. a grafika.

És mégis a grafikát s nevezetesen a festészetet kell mondanunk azon művészetnek, mely az isteninek földre szálló szikráit egész fényvel és meleggel ugy tudja megörökíteni, mint semmi más művészet. Oka pedig ennek abban rejlik, mert az eszmei s különösen az égi eszme, ha az anyagi alakra száll is, attól oly módon kíván elválni s csak ugy akar ott lebegni mint midőn a lelkesültségnek a szemben fellobbanó lángja a szem tüköréből magasra szállani látszik. Ily titokzatos bensőséget feltüntetni nem a konkrét testiség, hanem a meghatározhatlan háttérből előtörő szín és világosság van hivatva. „Nem csak a szem lelkies pillantását, az érzésnek eget és földet befogó, mély eleven bensőségét, a mint ezek az arc egész kifejezésében, az ember magatartásában állásában visszatükröződnek; a gyermeki ártatlanságot, a szív szűzies tisztaságát és a női szemérmesség nemességét, a hit örömtelenségét és áhitatát, az ifjukor fris életkedvét, a férfi nemes szenvedélyeit, az öregség hanyatló erejét, a kedély boldogságát és fájdalmát; mindezt a festészet mélyebben képes kifejezni és előtüntetni, mint a hogy ez a plasztikai művészetnek módjában áll.“

Lasaulx így jellemezvén a festészetet, beláthatjuk, hogy ez lenge szárnya azon szellemnek, mely a művészet gyönyörködtető régiójában keres eszményi alakot s mely a vallásos érzelmek s minden más eszméknek az egyik leghívebb tüköre. A festészet remekei ugyanis nem csak a művész kezének és conceptiójának, hanem a művészt körülölgő környezet lelki állapotának és szépségének is magasztos okmányai. Ezen állításaink korszakokhoz fű-

1) Tert. Apol. 2) Lamoricéire 3) Ozanam.

zödő igazságának bizonyítását a festészet mibenléte és történetének vázlatos bemutatásával kísértjük meg.

A festészet lényegének meghatározásánál ismételnünk kell azt, mit már röviden előre bocsátottunk, hogy t. i. a festészet lényegét nem úgy, mint a plasztika általános neve alatt szereplő szobrászathoz az alak tökélyeinek visszasugárzása, hanem a szellem azon lebegése, az alakot háttérbe szorító káprázatos ragyogása képezi, mely a vizsgáló lelket önmagával összevegyíti és hogy épen ezért a kereszténység eszméinek befogadására legalkalmasabb. Így tehát a festészet lényegének és osztályozásának megállapításánál korántsem az alakos megjelenés, hanem a reá lehelt eszmére vagyunk tekintettel. Ugyan így jár el Jungmann, ki a festészet meghatározását az osztályozással kezdi, s annak általános jellegét, hogy „művészet“ részleteiben magyarázza. E szerint a festészet vagy vallási, vagy társadalmi, vagy hedonikus művészet, a mint egyik vagy másik eszmének áll szolgálatába.

A vallásos festészet a kinyilatkoztatás tényeinek oly méretes alakban való előállítás, mely felett a kereszténység dicsősége ragyog.

Ha tárgyát az emberi életből veszi, úgy azon szellemnek lesz ábrázolása, melyet a néző az étellel és önmagával összhangzó rokonságban érez lenni.

A hedonikus vagy a bölcsészeti festészet az, melynek egyedüli és kizárólagos célja a műgyönyör élvezetébe meríteni. Így pl. műfestészeti érteke van az állat és növény festészetnek mindaddig, míg egy magasabb eszme szolgálatába nem szegődik. Azonban ez utóbbi is megtörténhet mint megtörténik a liliummal, melyet a gyöngéd érzés az ártatlanság symbolumává emelt.

A festészet kellekeinek és alsóbb osztályozásainak előadását teljesen a történelmi fejlődés kimutatására hagyhatjuk.

Hogy mikor kezdette meg a festészet muzsája földi körútját azt nehéz volna meghatározni, mert anyaga nem olyan mint a szobrászat köve, hogy évezredekkel dacoljon, hanem azért más egyéb jelekből némi következtetést vonhatunk le. A zsidóknál a festészet s általában a képművészet a plasztika azon okból volt tiltva, mely okból a más nemzeteknél virágzott t. i. a vallásra való tekintetből.

Hanem azért a festészet a lehető legtrikábban szerepelt, mert erejét nem ismerték, felhasználni nem tudták. Cantu Caesar az indusok művészetének leírásánál a festészetet is azok közé számítja, mely ezen nép képzelmének hatalmas áradatát felfogni, jelképezni gyenge volt. S valóban azt látszik kifejezni azon egyszerűség, mely a Brahma templom magasra nyuló kupoláját körülövezi s kicsinyes alakokkal nem akarja lekötöni a figyelmet. S ezt mutatja a sanscrit nyelv zengedező bősége, mely maga mellett csak oly művészetet tűrne el, milyen akkor a festészet nem lehetett. A festészetet illetőleg Cantu általában a történelmet az egyiptomi hierogliphokkal kezdi.

E hierogliphokban azonban az ábrázolás a festészet kívánalmait nem közelítette meg. A festészetnek ugyan is kívánalma az, hogy a rajz legyen helyes, a részek arányaiban legyen megfelelő, legyen tetszetős, mely minden merevséget kizár, s hogy legyen meg a színezés az úgynevezett colorit és pedig a színek összhangjában.

Ha most meggondoljuk, hogy a keleti népeknél a képírás anyaga kizárólag a kő volt, azt kell mondanunk, hogy a festészet alkotórészeinek tökélyében, a művészet legtermékenyebb mezején, s annak bölcsőjében Görögországban született meg. A görögök phantaziaja rendezte először a színeket az arányos alakon úgy el, hogy abban nem csak a való, hanem a való isteni „másának“, halvány vonásai is előtűntek.

A görög festészet története is azonban világtörténelmi, sőt nagyobb nevezetességű emlékei szempontjából is csak egy néhány művészre szorítkozik. A Kr. e. 3-ik században kért először a görög művészet csarnokában a festészet muzsája méltó helyet. Zeuxis ecsetje varázsolt a szöllő fürtöket először oly természetességgel a vászonra, hogy általa a verebek félre lettek vezetve s állította a festészetet Myrrhon szobrászata fölé, kinek réz-tehene csak távolról volt képes e hatást eszközölni. A színek varázsa nem hiányzott, de hiányzott a „fényárny“ olyan előállítás, mely a művészetet még fölebb emelte volna. S aztán e művészet, bár előre Zeuxis képei alá ezt írta: „teremtette“, csakhamar rabszolgává, másolóvá, sülyedt s csak a Nagy Sándort megörökítő Apeles volt képes egyideig a kíván magaslaton tartani.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Kritikai levelek.** V. Jó darab földön ismeretes a magyar ember arról, hogy híres káromkodó. Már ez minálunk nemzeti virtus. Már t. i. ott a hol. Mert hogy nem mindenhol az, ez bizonyos. Aztán nem is mindenhol vetik egyforma cifrasággal. E tekintetben vidékek szerinti eltérést lehetne konstatalni éppen úgy, mint ruhaviselés és sujtásoság dolgában. Mert teszem azt Debreczenben avagy Kis-Kún-Madarason mégis csak más-kép vetik s úgy lehet gyakrabban is, mint teszem azt „Szögédében.“ Hátzek Ignác m. k. térképész pedig a ki megrajzolta Magyarország kulturviszonyait térképeken sáros és foltos rendszerben, pro coronide megrajzolhatná ugyanezt káromkodási viszonyszámok szerint is. Az pedig nagyon érdekes volna ám. Mert ott kiki megláthatná hogy hol káromkodnak többet, tisztán katolikus vagy protestáns vidékeken. A jelen állapotok tehát ily módon jól át volnának tekinthetők, hanem már az elmúlt időköt illetőleg nagy valószínűséggel ki lehet mutatni, hogy bizony a protestantismus volt az a melegágy, a mely a káromkodás dudáját a magyar lelkület talajába bele-nevelni igyekezett. Sikertől is neki. Hiába igyekeztek azután mindenféle „vakondok“ (az atyafiak szavaival élve) annak gyökereit elemészteni, azt az áldott magyar lelkület mélyéből kiturni; nem igen sikerült az többé.

Mert kérjük szépen. Miért is káromkodik csak a magyar? Miért is illeti csak a legszentebb dolgokat a legtrubb szókkal? kitől is tanulta csak ezt az erkölcsöt? Ne tessék fárodogni a felelettel; megmondom én! Nem a protestánsoktól tanulta! Hanem a törököktől. A ki olvasott és hallott valaha a török rutzájuságról és gyűlöletéről minden iránt, a mi nem a musulmán hithez tartozik,

s a ki összehasonlíttja a magyar karomlásainak diszkifejzéseit, az ebből magából meggyőződhetik arról, hogy a Mária tisztelő magyar ily pokoli kifejezések mesteréül nem tartható; s hogy azokat csakis a töröktől tanulhatta.

De kik voltak a töröknek benfentesei, pajtsái, szövetségesei, hűséges tanítványai, erkölcséinek vitéz utazónai? Tán a katolikusok? Ki tud példát mutatni a historiában, hogy teszem azt, ha Zápolya, vagyis jobban mondva a prot. tanok behurcolása előtt magyar ember a törökkel paktált volna? Ez a gyönyörű erény is a „magyar vallás” talaján termett meg először. Miután pedig a török volt az, a ki hosszas uralma alatt megtanulta nyelvünket, és ezen saját Istentől szép és zengzetesnek megáldott kincsünkkel, pogány szívetől másképp nem is telhetőleg élt vissza szent hitünk fenséges titkai ellenében, — kik voltak azok, a kik ezt az átkos örökséget kivesszni nem engedték? Bizony-bizony csak az új hit apostolai és követői! — Ha itt-ott az istenkáromlást tiltották s üldözték is, a szentek, a b. Szűz káromlását elnézték, sőt dicsérték, mint a „pápista babonáság” dicséretes szidalmaztatását. — A kath. magyar nem káromkodott. Hiszen még a török uralom elején Martinuzzi Váradon megégettetett egy templomszolgát azért, mert felfofozott, megrugdalt a székesegyházban egy paraszasszonyt, a ki a b. Szűz képe előtt imádkozott; és mert rít káromkodásokkal illette a szenteket s a b. Szűzet. A vizsgálat során aztán kitűnt, hogy az ipse titkon már az új tanoknak hódolts vádbeli cselekményét is zelus sanctus reformatus-ból követte el.

A büntetés kegyetlen volta — melyet Martinuzzinak soha sem szűntek meg fölvetni — is mutatja, hogy mily nagy megbotránkozást okozott még akkoriban az efféle csúf káromkodás.

No de elég az hozzá, hogy gondoskodtak ők arról, miszerint e szép szokás magva ki ne pusztuljon a magyar nép szívéből! Sőt mai nap is valóságos kultuszt üznek vele, ugy tömjéneznék ezen nemzeti specialitásnak!

Ugyan bizony kik is nevezgetik csak a káromkodást a magyar ember „imádságának”; kik beczzégetik ez alávaló szokást; kik tüntetik föl e betyáros fogást mint ügyes, szeretetreméltó, kackiás oolgot regények, beszélyek, hírlapok, képes és képtelen illusztrációs folyóiratokban? Tán a kath. írók?! Nem ismerek olyant. — Hanem ha egy debreczeni tógátust meg egy kalocsai konviktort kiállítanának a „placra” hogy: „no most fiaim ki vágja czifrában, hadd lám!” — hát bizony mondom, hogy a kalocsai még alfáját sem tudná ennek a cifra abcnek. De már a debreczeni az vágná olyan cifra sujtással, hogy akárki példát vehetne róla.

Meg is érdemelne ám azért, hogy a debreczeni öreg „gerundiummal” műveljenek rajta egy matathiási cselekedetet.

Irodalom.

— a.) „**Borromeus.**” kath. hitszonoklati havi folyóirat. Szerkeszti és Kiadja Horváth Lajos, győr-újvári plébános. Előfizetési ár: Egész évre 4 frt félévre 2 frt negyed évre 1 frt.

— b.) „**Armenia.**” Magyar-örmény havi szemle II¹ évf. 4 sz. Szerkeszti Govrik Gergely és Szongott Kristoff. Előfizetési ára: Egész évre 4 frt félévre 2 frt.

— c.) „**Isten igéje**” szent beszédekben. XIII. évf. 4 füz. Szerkeszti Jagicza Lajos, ravazdi lelkész. Előfizetési ára egész évre 2 frt.

— d.) Május 1-én meg fog jelenni: „**Maria dalok és legendák**” című 14 nyomtatott ivre terjedő munka, melynek előfizetési ára 2 frt. Az előfizetési pénzek Rudnyánszky Gyula nevére a franklin társulathoz Budapest Egyetemutca 4 sz. küldendők. 10 előfizető után egy tisztelet példány jár.

— **Megjelent az „Órangyal”** képes gyermeklap a következő változatos tartalommal: Husvét napja (vers, képpel). — Tavasz bácsi (vers). — A husvéti piros tojás (képpel). — Az első áldozási emlék. — Lapdajáték. — Szótagejtvény. — Fejtörő. — Számrejtvény. — Katholikus szülőknek a legmelegebben ajánljuk e vallásos irányu s élénken szerkesztett gyermeklapot. — Megjelenik minden két hétben. Ára egész évre 80 kr. Előfizetések Veninger Ernő tanítóképz. tanárhoz Győrbe küldendők.

— (**Éppen most**) jelent meg s szerzőnél (Szabadka I. kör Árpád utca) ugy a szabadkai könyvkereskedők utján megrendelhető Érintkezés a postával a művelt közönség legszükségesebb tudnivalói a postai eljárásnál című füzetke, szerkesztette: B. Deák Lajos. Minthogy a közönség igen tájékozatlan a postán szállítható tárgyak nemei azok alakítási módja, a szállítási díjakra stb. irányuló feltetelek és szabályokra nézve, a postahivatalnok pedig, tulterhelhetése miatt, pontról-pontra utasítást nem adhat, s ebből nem csak konfliktusok származnak, de több idővesztesség és sok esetben nagyobb költség háramlik a postát igénylő félre: ennél fogva jelen zsebkönyvecske, mint a mely az érvényben levő szabályok alapján magában foglalja az összes postai eljárást, ugy a bel- mint a külföldi forgalomban, — igen nélkülözhetlen mindenkinek. Ára 30 kr.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Hitélet.** A nagyhét megható és a husvét főlemeió örökszép szertartásait püspök urunk ő nmlga személyesen végezte. Nagycsütörtökön a 12 növendék-aposolt a nagylelkü Főpásztor szép ajándékokkal s gazdag ebéddel látta el, hol udvari papjaival együtt maga az alázatos szívü Főpap szolgált föl. Ezt követte a ft. káptalan, központi papság és tanári kar fényes megvendégelése. A föltámadási körmenet imponans módon ment végbe a helyi katonai helyőrség testületi részvéte mellett. Husvét első napján az ünnepélyes isteni tisztelet után a nagy tetszésben részesült, eszmegazdag ünnepi beszédet Pál István lyceumi tanár mondotta a perfekt szónokokat jellemző nyugalommal s helyenkint magával ragadó szónoki hév-és lelkesedéssel. Isteni tisztelet után a ft. káptalan, központi és növendékpapság, a tanári és tanítói kar testületileg jelent meg a kegyes Főpásztor üdvözlésére, kiknek érzelmeit Barts Ferencz püspöki helynök s nagyprépost ur ő nsga meleg szavakban tolmácsolta. —

— **A harmadik magyar zarándoklat a Vatikánban** t. hó 8-án indul el külön vonaton a fővárosból nm. Schlauch Lőrincz nagyváradí püspök ur vezérlete alatt. Ezen zarándokcsereg főleg a középosztályból szervezkedett, de résztvesznek benne országgy. képviselők és szt. László-társulati tagok is. A menettérti jegyek ára beleértve az ötnapi ellátást Rómában az I. oszt. 145 frt. II. oszt. 115 frt; ellátás nélkül I. oszt. 98 frt. II. oszt. 78 frt. Az érdeklődés ezen utazás iránt igen nagy, részint mert Olaszország már a tavasz legszebb pompájában diszlik, részint mert az oly drága műkincseket tartalmazó vatikáni kiállítást is már megláthatják a résztvevők. —

— **Következő sorokat vettük:** Tekint. szerkesztőség! Örömmel ragadom meg habár avatatlan tollamat, midőn az Isten földi országának napontai gyarapodását szemlélni, annak örvendetes elterjedését, e minden hatalmat felölelő protestáns korszakában édes, szeretett hazámnak tapasztalni és látni szerencsés lehetek, nóha ősi egyházunk javait, vagyonát, sőt tekintélyét megtépve, megkárosítva látom, tán azért, mert a pokol Krisztus szavai szerint erőlködik, de azért szt. egyházunk naponként inkább felkaroltatik a Szt. Lélek által. Maros-Tordamegyébe kebelezett Bőö vegyes vallású kis községben újabban Nagy-Szerdán szép és örvendetes ünnepélynek voltunk tanúi, u. i. egyszerre három család tért vissza a reformatus felékezetből a rom. kath. egyház kebelébe: ifj. Molnár Ferencz, Papp János és Gáspár Dénes családjaikkal, a három család tiz leiket hozott magával. T. Lukás Ádám atya mielőtt az áttveendők az oltár elé léptek volna, szépen kifejtette, hogy a rom. kath. egyház soha senkit erő- és karhatalommal nem akart hódítani s ma sem erőltet senkit, de a hozzá tőrőköt a szeretet és testvériség karjaival öleli át. Az apostoli hitvallás letétele után emelkedett lelkesedéssel ecsetelte új hiveinek, hogy ők csak őseik szent hitére tértek vissza, s így nem eltertek, hanem hazajöttek azon egyház kebelébe, melynek alapkövét maga az Ur tette le. Bőö, 1888, Apr. 4-én n — ly.

— **A „közmuvelődés“ f. é. 12. számában** . . . h szépen írja le főtisztelendő Bálint Lázár csik szentmiklósi plebános ur somlyói szereplését . . . h méltó ügynek ügyes tolmácsa, mert csakugyan mind igaz a mit ír. De van a dolognak folytatása is. Szentmihályon és Csicóban hasonló missiót tartott fentisztelt plebános ur, s mindkét helyen a szomszéd községek hivei is zarándoklatszerűleg özönlöttek meghallgatni a római zarándok épületes igéit; ki igazán a „Sz. Család“ naptár hatterjeszőjére emlékezteti a hallgatót, keresetlen, a nép felfogásához alkalmazott, de azért velős, egyszerűségében meggyőző, mindég érdekesítő, mindég kedves előadásával s a romából hozott sz. ereklyék közbeni szemléltetésével. — S még itt se lesz vége, mert a felsíki esp. kerület több községébe is van meghíva hasonló működésre a készséggel vállalkozó plebános ur s bizonyára egy községet sem fog

kihagyni, annál inkább nem, mert a hivek maguk is sürgetik papjaikat, hogy a romai missionariust mielőbb meghallhassák. Kísérje oly szép és maradandó siker mindenütt dicséretes működését, miként az említett községekben. — I.

Wien, IV. Bez., Goldegg-Gasse No. 15.

Norddeutscher Lloyd.

Bremen

in
9 Tagen

mit
Schnell-
dampfern

nach

Amerika.

Expedition nach
Australien

Nähere Anstunft:
durch

F. Missler,
General Schiffs-Agent

Bremen, Bahnhofstrasse No. 30.

JÓ KERESÉST !!

Bizalmas személyeket keresünk sorsjegyek eladására részletfizetés mellett az 1883. évi XXXI. t. cz. értelmében.

Magas jutalékot esetleg havi fizetést is adunk.

Fővárosi váltótűzlet társaság.

ADLER és TÁRSA Budapesten. 25—22

Máriazellii gyomorcsöppek.

Kitűnő hatású szer a gyomor minden betegségeiben. €

Védjegy. Főállmihatalatlan étvágyhiány, gyomorgöngyöcség, rossz illatú léleket, felfuodás, savanyú felbőfenes, kolika, gyomorhurut, gyomorgégés, homok- és daraképződés, túlságos nyálkakepződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha a gyomortól ered), gyomorgörcs, székszorulás, a gyomornak étellel és itallal való túlterhelése, giliszták, lép-, máj- és aranyeres bántalmak eseteiben. — Egy üvegcse ára használati utasítással együtt 35 kr., kettős palack 60 kr. Központi szétküldés Brády Károly gyógyszerész által Kremsierben (Morvaország).

Kapható minden gyógyszerárban.

Óvás! A valódi máriacelli gyomorsöppek, a jókat hamisítják és utánozzák. A valódiság jeléül minden üvegcse piros, a fenti védjegyvel ellátott borítékba kell göngyölvé lennie és a minden üvegcze mellékelte használati utasításon meg kell jegyezve lenni, hogy az Kremsierben Gusek Henrik könyvnyomdájában nyomtatott. 90 U

Hamisítatlanul kapható: Gyulafehért: Fröhlich Gyula gyógyszerésznél. — Szászvároson: Deák György, Graffius József, Wlad N. gyógyszerészeknél. — Szászsebes: Binder Lajos és Reinhard G. C. gyógyszerészeknél. — Medgyes: Schusztér gyógyszerésznél. — Szerdahely: Schimert Chr. Fr. gyógyszerésznél. — Radnóth: Jeney D. gyógyszerésznél. — Verespatak: Moldován Lajos gyógyszerésznél. — Hátszeg: Csonka József gyógyszerésznél.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lye. nyomdában Gyulafehért.